

İLKOKUL 2.SINIF HAYAT BİLGİSİ DERS ve ÇALIŞMA KİTABI'NIN NİTELİĞİNİ ARTTIRACAK ÖNERİLER

*Kamile GÜLÜM**

*Dilçağ ÇELTİK***

Özet: Bu araştırmanın amacı ilkokul 2.Sınıflarda okutulmakta olan Hayat Bilgisi Ders ve Çalışma Kitabının niteliğinin artırılması amacıyla önerilerde bulunmaktır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2012-2013 eğitim-öğretim yılında ilkokul 2.sınıflarda okutulması için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan Hayat Bilgisi Ders ve Çalışma Kitapları oluşturmaktadır. Örneklemini ise Milli Eğitim Bakanlığının önerdiği kitaplar arasından random sistemiyle seçilen kitaplar oluşturmaktadır. Belirlenen bu kitaplar araştırmacı tarafından bilimsel ölçütler doğrultusunda incelenmiş ve birtakım bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; Kitapların fiziksel özellikler bakımından yeterli bulunduğu ancak içerik tasarımı ve eğitsel özellikler ile dil anlatım özellikleri bakımından yetersiz olduğu, yazım hataları ve mantık hataları olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak; bazı metinlerin tekrar gözden geçirilmesi, gerekirse çıkarılması ve yerine hangi cümlelerin getirilmesi gerektiği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayat Bilgisi Ders Kitabı, Hayat Bilgisi Çalışma Kitabı, İlkokul 2.sınıf, Öğretime Uygunluk.

Investigation and Recommendations to Improve the Quality of Workbook and Textbook of Life Science Education On The 2'nd Class Of Primary School

Abstract: The aim of this research to enhance of quality of education in elementary school Grade 2 Life Science Course and Workbook in order to increase their quality. In the research, it was used to screening model. The universe of this study is in elementary school 2nd class of Life Course and

* Doç.Dr. Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

** Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Workbook that the Ministry of Education is approved in the academic year of 2012-2013. The sample books are selected by random from the Ministry of Education's proposed. These books are determined in accordance with the criteria determined by the investigator examined and some conclusions are reached. According to the findings, it is found satisfactory in terms of the physical properties of the books, but the content design and language expression is insufficient and that have been identified in terms of features, spelling errors, and logic errors.

As a result, It has been suggested that some text to be revised, if necessary, some of them should be removed and replaced what that sentence instead of them.

Key words: Life Science Textbook, Life Science Workbook, Second Class of Primary School, Education, Appropriateness of Education.

Giriş

Ders kitapları, öğrenme-öğretme sürecinin en yaygın kullanılan ders araçlarıdır. Günümüzde ders kitapları sınıf içindeki yerini ve önemini hala sürdürmekte olup, öğretmenler birçok etkinliği kitap ile yürütmektedirler (Kızılçaoğlu,2003). Ülkemizde okutulan ders kitaplarının hazırlanması görevi Milli Eğitim Bakanlığının görevi olup, konuları milli eğitim şuralarından, parti kalkınma raporlarına kadar üzerinde durulan bir mesele olmuştur (Şahin,2008). Ders kitaplarının öğrenme üzerindeki etkisi yadsınamaz ancak 2005 yılından itibaren Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı çerçevesinde öğretmen ve öğrenci rollerinde, okullardaki öğrenme yaşantılarında, öğrenme-öğretme sürecinde ve öğrenme materyallerinde de değişimler meydana gelmiş, öğretmen merkezli anlayıştan öğrenci merkezli anlayışa yer vermeye başlanmıştır (Ocak ve Yurtseven,2009). Değişen müfredat programları ve eğitim anlayışı ile birlikte kitaplarda içerik, görünüm ve bilgi akışı bakımından önemli oranda değişikliğe uğramıştır. Ders kitapları; mutlak bilginin bulunduğu ve öğrenene bilgiyi aktaran konumunda değil öğrenenlerin bilgiyi yapılandırmasına yardımcı olacak nitelikte öğretmene ve öğrenciye rehber olacak şekilde hazırlanmasına özen gösterilmiştir. (Köseoğlu Vd, 2003). Hayat Bilgisi Dersi öğretim programı da yapılandırmacı öğretim programına göre düzenlenmiş olup Değişen programla beraber kitaplar, Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabı olarak hazırlanmıştır.

İlköğretim Hayat Bilgisi Ders programı ile öğrencilerin çağın gereklerine uygun donanıma sahip olacak şekilde yetişmeleri ön görülmektedir (TTKB,2011). Bundan hareketle birey, toplum ve doğa olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenerek yakından uzağa ilkesi ile uyumlu bu üç öğrenme alanı Okul Heyecanım, Benim Eşsiz Yuvam ve Dün Bugün Yarın temalarıyla somutlaştırılmıştır (Meb,2005). Ancak ders kitapları hazırlanırken yapılan

değişiklikleri etkili kılacak uygulamaların yapılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Ülkemizde değişik yayınevleri tarafından kitapların hazırlanması sırasında eğitim-öğretim alt yapısının tam tamamlanmadan uygulamaya geçilmiş olması, kitapların basımının hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi zorunluluğu nedeniyle bir takım eksiklikler ve teknik hatalar meydana gelebilmektedir. Bu durum öğrenmeyi zedeleyebileceği gibi yanlış öğrenmelere de neden olabilmektedir. Öğrenciler, ders kitaplarında yapılan yanlışların farkına varamazlar, yanlışları doğru olarak öğrenirler ve zihinlerine bu şekilde yerleştirirler. Yanlış öğrenilen bilgileri düzeltmek, hem zaman alıcıdır, hem de her zaman olumlu sonuç vermeyebilir (Erol ve Kıroğlu,2009: 157). Bu nedenle bu çalışma kitaplardaki hataların düzeltilerek öğretim kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünüldüğünden önemli bulunmaktadır. Alanyazın incelendiğinde çeşitli kitaplara ait çalışmalar bulunmakla birlikte ilkökul 2. Sınıf kitaplarına dair çalışmaların daha çok dilsel açıdan yapılan incelemeler görülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır.(Ocak ve Yurtseven,2009;Kızılçaoğlu,2003; Sağlam, Gür., Coşkun ve,2013; Karadağ, Ö.,Kurudayıoğlu, M.2010;Yanpar,1998).

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ilkökul 2. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabındaki görülen noksanlıkların ve teknik hataların tespit edilerek bu noksanlıkların ve hataların giderilmesi amacıyla öneriler sunmaktır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında ilkökul 2.sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi Ders Kitapları ve Öğrenci Çalışma Kitapları oluşturmaktadır. Örneklemine ise Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından önerilen kitaplar arasından random sistemiyle seçilen kitaplardır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırma 2013-2014 öğretim yılında okutulan çok sayıdaki yayın evine ait kitaplar arasından random sistemiyle seçilen kitaplarla sınırlıdır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada 2. Sınıf Hayat Bilgisi ders ve çalışma kitapları arasında random sistemiyle seçilen kitaplar kullanılmış ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği Bölümünde yüksek lisans eğitimi almakta olan iki öğrenci tarafından Milli Eğitim Bakanlığının Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği uyarınca önerilen öğrenci kitaplarının taşınması gereken ölçütlere göre incelenerek

değerlendirme yapılmıştır. Kitaplar, Fiziksel Özellikleri, İçerik ve Tasarım, Dil Anlatım Özellikleri bakımından incelenmiştir.

1. Fiziksel Özelliklere Ait Görüş ve Öneriler

Kitap görünüş özellikleri bakımından büyük boy bir kitap olup sayfaları renklidir. Genel olarak kitapta canlı renkler kullanılmış, çeşitli renklerde zemin üzerine siyah yazılar kullanılmıştır. Sıklıkla kullanılan renkler yeşil, mavi ve pembe. Hazırlık soruları pembe zemin üzerine, metinlerle ilgili sorular ise yeşil zemin üzerine siyah yazılarla verilmiştir. Kitabın ön kapağında kitabın eğitim düzeyi, kitabın adı ve baskıyı yapan matbaanın logosu bulunmaktadır. Arka kapağında Milli Eğitim Bakanlığı'nın kampanyaları ve Bandrol Uygulamasına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Sırt kapağında kitabın adı, kaçınıcı sınıfa ait olduğu yer almaktadır. Kitabın ön kapağının en üstünde kitabın adı kaçınıcı sınıfa ait olduğu onun altında kitabın yazarları, kitabı basan matbaanın ismi bulunmaktadır. Kitabın ikinci yaprağında bu sınıf seviyesine MEB'nin yönetmelikte öngördüğü gibi İstiklal Marşı ve Türk Bayrağı, üçüncü sayfasında Andımız ve dördüncü sayfasında Mustafa Kemal Atatürk'ün resmi bulunmaktadır. Kitap bu haliyle ilkokul 2. Sınıf düzeyinde ilgi çekicidir.

2. İçerik, Tasarım ve Eğitsel Özellikler

S. 16-17 de yer alan “Okula gitmeye hazırlanıyorum” bölümünün sonunda Yağmurun bir gün içinde yaptıkları verildikten sonra öğrencilere;

- Evde, okulla ilgili hangi işleri yapıyorsunuz?

-Okulla ilgili işlerinize neden öncelik verirsiniz? Şeklinde sorular yönetilmiştir. 2. sınıf öğrencileri henüz oyun çağında sayılabilecek çocuklar oldukları için soru cümlelerinde 'iş' kelimesinin kullanılması doğru değildir. Bu, öğrencilerde demek ki “okul benim işim” gibi bir algı doğmasına sebep olabilir. Oysaki bu yaş döneminde ki öğrencilerin okulu arkadaşları ve öğretmenleri ile birlikte olduğu yeni bilgiler öğrendiği kendini geliştirdiği bir yer olarak algılaması çocuğun eğitimi ve okula bakış açısı bakımından önemlidir. Bu sorular yerine: Eviniz de bir sonra ki dersiniz için nasıl hazırlanıyorsunuz? Okul sizin için neden önemlidir? gibi soruların daha faydalı olacağı düşünülmektedir

Verilen resimlerde Yağmur isimli hayali karakter okuldan eve bir süre sonra verilen resimlerde babası ile ayakkabılarını boyarken görülüyor ve daha sonra kıyafetlerini çoktan çıkarmış olmasına rağmen diğer karede kıyafetlerini yatağın üstüne bırakıyor. Resmin üstünde de hiçbir açıklama bulunmamaktadır. Ayakkabısını boyaması ve akşam yemeği arasında kıyafetlerini yatağın üstüne yerleştirmesinin hiçbir anlamı yoktur.

Yağmurun duvarında Tom ve Jerry Resmi görülmektedir. Bu resim yerine kendi masal kahramanlarımızdan birinin resmi olması daha doğrudur.

S.18 “Çantamı hazırlıyorum” bölümünün kazanımı öğretmen kılavuz kitabına göre öğrencilerin ders araç ve gereçlerini günlük ders programına göre hazırlaması ve uygun bir şekilde kullanımının sağlanmasıdır.18. sayfada " Efe'nin ders programı verilmiştir ve bu ders programına göre öğrencilere sorular yöneltilmiştir. Verilen soruların üçüncüsünde;

-Araç gereçlerinizin hepsini her gün okula götürüyor musunuz? Neden? Bunun için ne yapıyorsunuz? Şeklinde bir ifade yer almaktadır. Sorunun en son kısmında ki bunun için ne yapıyorsunuz ifadesi gereksizdir. Anlam karışıklığına yol açmaktadır. Öğrencilere tüm araç gereçlerini götürmeleri için bir neden mi soruluyor yoksa götürmemeleri için bir neden mi soruluyor belli değildir.

S.19 Bu bölümde verilen resimlerin birinde duvarda Şirinlere ait bir resim görülmektedir. Bu resim yerine kendi kültürümüze ait bir resim olmalıdır.

S.19 Bu bölümün kazanımı öğrencilerin gerektiği durumlarda büyüklerden yardım alarak kişisel bakımını yapmasıdır. Verilen resimlerden 2. karede çocuk Okula Hazırlanıyorum bölümünde ki gibi gene babasının yardımı ile ayakkabılarına boyarken görülmektedir. Aynı şeyin tekrarlanmasına gerek yoktur. Günümüzde öğrencilerin birçoğu boyanma ihtiyacı duymayan ayakkabılarla okula gitmektedirler. Bu sebeple bu resmin yerine öğrencinin ellerini yüzünü yıkarken görülen bir resmi daha uygun olacaktır.

S. 20 Öğrencilere bu kısımda sınıf ve sırasının yerini şekil çizerek öğretmek amaçlanmıştır. Zaman ve mekânı doğru algılama becerisi kazandırılmaya çalışılmıştır. Yalnız hem çalışma hem de ders kitabında verilen şablon her sınıfta uygulanacak özellikte değildir. Bu sebeple öğretmenin yeni bir şablon geliştirmesi gerekebilir. Ders için verilen 2 ders saati bu çalışma için yeterli olmayabilir.

S. 21-22 Ders kitabı tasarım ilkelerine göre bir sayfada 2. sınıf düzeyinde en fazla en fazla 14 satır olması gerekirken 22. sayfada 26 satır yazıya yer verilmiş ve hiç resim konmamıştır. 1 inci sınıflar için 10, 2. sınıflar için 14, satırdan fazla satır bulunmaz (MEB,2011)

Bu sayfada satır sayısının az ve öğrencilerin dikkatini çekebilecek en az bir resmin olması daha doğru olacaktır. Ayrıca 2 ders saatine sığmayacak kadar fazla etkinliğe yer verilmiştir. Öğrencilere birçok soru yönlendirilecek, eleştirel düşünceleri sağlanacak. Ders kitabında ki resimler yorumlatılacak. Ayrıca ders içinde öğrencilerin okul kurallarının koyma nedenlerini incelenmesi A4 kâğıdına yazarak öğretmene dersin içinde teslim etmesi istenecektir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin 2 ders saati içinde 2. sınıf öğrencileriyle bu kadar çok etkinliği gerçekleştirilmesi mümkün görülmemektedir.

S.23 Çalışma kitabında ki etkinlikler ise ders kitabında ki etkinliklerin birbirinin aynısıdır ve tekrar dışında bir amaca hizmet etmemektedir. Ayrıca çalışma kitabında aynı sayfada ki soruların bir kısmı normal yazıyla yazılırken bir kısmı el yazısı ile yazılmıştır. En azından aynı sayfada ki soruların aynı yazı biçimiyle yazılması gerekmektedir.

S. 24 Ders kitabında verilen resimlerin öğrenciler tarafından incelenmesi istenmiştir. Verilen resimlerden sol üsteki net değildir ve yazılar net olarak okunmamaktadır.

S.24 Konuyla ilgili etkinliklerin yer aldığı çalışma kitabında ise öğrencilerden verilen resimleri sağlıklı sağlıksız diye ayırmaları istenmiştir fakat resimler oldukça küçüktür. Öğrenciler resimlerde verilen besinleri ayırt edemeyebilirler.

S.25 Çalışma kitabında ise öğrencilerin güçlü yanları için seçenekler arasında "Çok iyi salata yaparım " gibi bir ifade bulunmaktadır. Bu yaş seviyesinde ki öğrencilerin pek de bu tarz yetenekleri yoktur. Öğrencilere hitap edecek daha uygun bir ifade yer alabilir. Çok güzel tekerlemeler bilir. Çok hızlı koşarım. Kurallara her zaman uyarım gibi bir ifade olabilir.

S.32-33 Bu bölümde ders kitabında öğrencilere incelemeleri için adının Ayşegül olduğunu öğretmen kılavuz kitabından öğrendiğimiz karakterin 5 öğün boyunca yediklerinin resmi verilmiştir. Öğrencilere Ayşegül'ün hangi öğünlerde hangi yiyecekleri tükettiği ve bunun nedenleri sorulmuştur. Düzenli yemek yemenin önemi ve sabah kahvaltı yapmadan okula gelmemenin önemi aktarılmaya çalışılmıştır. Verilen resimler ve resimlerde yer alan besinler doğru olarak kullanılmıştır. Fakat resmedilen karakterin her öğün saatinde evde olduğu görülüyor ve öğrencilerin okulda kaldıkları saatler göz önüne alındığında öğrenciler için böyle bir surum mümkün görülmemektedir. Bu sebeple okulda durumlarda öğrencilere neler tüketebileceklerini de anlatmak faydalı olacaktır.

S.34-35 Öğrencilere bu bölümde derste cevaplamaları beklenen sorular yönlendirilmiştir. Bu bölümde ki ifadelerden biri şu şekildedir. " Özel, önemli ve farklı bulduğunuz fiziksel ya da kişisel özellikleriniz ile becerileriniz nelerdir? Sıra arkadaşınızın, özel, önemli ve farklı bulduğunuz fiziksel ya da kişisel özellikleri ile becerileri nelerdir? Görüldüğü gibi bu cümle oldukça uzun ve karışıktır. Bu yaş seviyesinde ki öğrencilerin bu kadar uzun ve benzer ifadelerin yer aldığı bir cümleyi anlaması oldukça zor olabilir.

S.36 Bu bölümde sayfanın üst kısmında öğrencilerden aşağıda yer alan resimleri inceleyip resimde ki çocukların fiziksel özellikleri incelemeleri ve benzerlik ve farklılıklarını söylemeleri istenmiştir. Oyun oynarken veya bankta konuşurken görülen öğrencilerin üstünde yer alan konuşma balonlarında şu ifadeler yer almaktadır.

- Ne güzel resim yapıyorsun sınıfta kimse senin gibi güzel resim yapamıyor.
- Teşekkür ederim. Senin yaptığın resimler de çok güzel.
- Eline kelebek konmuş. Korkmuyor musun? Ben bir kelebeğe asla dokunamam.
- Ben bu oyundan sıkıldım biraz ip atlayalım mı?

Verilen bu ifadelerden yola çıkarak öğrencilerin fiziksel farklılıklarla ilgili bir yorum yapması mümkün değildir. Kelebekten korkmak veya güzel resim ve şiir yazmak fiziksel bir özellik değil kişisel bir özelliktir.

S.32 Çalışma kitabında öğrencilerden okula gidiş gelişlerinde insan ilişkilerini resmetmeleri istenmiştir. Yalnız verilen alan oldukça küçüktür bu tarz bir etkinliğin çalışma kitabında yaptırılması doğru değildir. Ders kitabında bu bölümde geçen bir diyalogda daha önceki örnekleri gibi “Çünkü evde yapacak işleri vardı” ifadesi kullanılmıştı. Burada iş kelimesi yerine evde yapmaları gereken sorumlulukları veya ödevleri vardı ifadesinin kullanılması daha doğru olacaktır.

S.46 Bu bölüm öğrencilerin kendi bedenlerini tanımaları ve özen göstermeleri için hazırlanmıştır. Verilen resimlerden birinin konuşma balonunda gövdemizin içinde neler bulunuyor diye bir soru bulunmaktadır. Bu tarz bir sorunun kastettiği şey net değildir. İç organlarımız kastediliyorsa eğer kazanımlar arasında öğrencilerin iç organlarını öğrenmeleri yoktur. Zaten bu yaş grubunda ki öğrencilerin bu soruyu doğru olarak cevaplaması mümkün değildir

S.58 Bu bölümde öğrencilere yöneltilen sorulardan biri şu şekildedir;

Okulda ki su yakıt gibi kaynakları nasıl kullanmamız gerekir? Neden? Öğrencilerin yakıt tüketimi ve kullanımı hakkında fikir yürütmesi zor olacağından burada yakıt yerine elektrik kullanılabilir. Konunun daha iyi anlaşılması ek sınıf içi etkinlikler eklenebilir sınıf içi etkinlikler yetersizdir. Öğretmen kılavuz kitabında dikkat çekmek için verilen etkinlik öğrencilere cevabı su, elektrik, sabun olan bilmeceler verilmiş ve bunların öğrencilere sorulması istenmiştir. Bu etkinlik yerine konu ve kazanımlara daha uygun bir etkinlik kullanılması daha doğru olacaktır.

S.61 Bu bölümde bir sayfada 27. satır yazıya yer verilmiştir. Sadece ufak bir resim vardır. Yönetmeliğe göre bir sayfada bu sınıf seviyesinde en fazla 16 satır yazıya yer verilmesi gerekmektedir (Meb,2011)

S.76 Öğrencilerin bu bölümde kendi evlerini anlatmaları istenmiştir. Kendi evlerinin neden eşsiz olduğunu yazmaları istenmiştir. Verilen resimde çocuğun annesi mutfakta yemek yaparken görülmektedir. Bu resim yerine bütün ailenin iş birliği içinde bir şeyler yaparken resmedilmesi daha uygun olacaktır.

S.63 Çalışma kitabında hangisi evinizde bulunan iletişim araçlarıdır diye bir yöneltilmiştir. Bu bölümde yer alan resimler içinde bir hesap makinesi ve daktiloda görülmektedir. Bunlar iletişim aracı değildir. Soru hangileri iletişim aracıdır olsaydı belki bu resimler kabul edilebilirdi fakat yönlendirilen sorudan dolayı öğrencilerin bu çalışmayı yaparken yanılgıya düşebilirler.

S.81 Bu bölümün kazanımı organların işlevlerini tanıma ve sağlıklı yaşamla ilişkilendirmektedir. Öğretmen kılavuz kitabında ki yönlendirmeler dışında sağlıklı yaşam ile ilgili bir resim veya içeriğe ders kitabında yer verilmemiştir. Hazırlık sorusunda öğrencilerin bu konu ile ilgili bir ön çalışma yapmaları istenmemiştir. Bu bölüm resimlerler zenginleştirilip daha geniş bir biçimde ele alınabilir.

S.84-85-86-87 Bu bölümde verilen resimlerin birinde Kemal isimli karakter piyano dersi alırken görülmektedir. Devlet okullarında piyano dersi alan öğrenci sayısı oldukça azdır. Bu arada piyano yerine kendi kültürümüze ait ve ulaşılması daha kolay bir enstrümana yer verilmesi daha doğru olacaktır. Bir diğer resimde ise Kemal hafta sonunda ailesiyle Avm benzeri bir yerde resmedilmiştir. Bunun yerinde ailesiyle parkta, piknikte veya bir misafirlikte resmedilmesi daha doğru olacaktır. Günümüzde aileler vakit geçirmek için açık havada ki yerler yerine boğucu insanı ihtiyaç fazlası tüketime iten Avm leri tercih etmektedir. Bu sebeple böyle bir resmin ders kitabında kullanılması uygun değildir.

S.76 Çalışma kitabınının 76. sayfasında bu konu ile ilgili verilen etkinlikte öğrencilere:

Aile içerisinde karar alınırken fikrinizi söyler misiniz? Neden?

Sizin düşünceleriniz sorulmadan alınan kararlara karşı davranışlarınız nasıl olur? Neden?

Aile içinde ortak karar almanın önemi nedir? Şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bu sorular zaten dersin işlenişi sırasında konuşulacaktır. Öğrencilerin bu soruları tekrar cevaplamalarına gerek yoktur.

S.82-83 Bu bölümle ilgili çalışma kitabında ki etkinliklerin birinde 3 tane resim verilmiştir. Resimlerin birinde eskimiş bir bot, birinde yırtılmış kitaplar diğerinde ise bir elbise bulunmaktadır. Öğrencilerden verilen eşyalardan hangilerininin daha özenli kullanıldığını bulmaları istenmiştir. Bu 3 resim içinde öğrencilerin yeni elbiseyi seçmeleri oldukça kolaydır. Bu eşyaların nerde ve nasıl kullanıldığına dair hiçbir şey kitapta verilmediğine göre öğrenciler burada sadece yeni ve eskiyi ayırt edeceklerdir. Bu sebeple bu çalışma hem işlenen

konu bakımından gereksiz hem de öğrencilerin seviyelerinin altındadır. Yine çalışma kitabında verilen sorularda ders kitabında verilen sorularla birebir aynıdır.

S.100 Bu bölümde öğrencilerin duyu organlarını ve mimikleri el kol hareketlerini öğrenmeleri amaçlanmıştır. Öğrencilere ders kitabında verilen ilk resimde Zeynep'in annesi pazarcıya teşekkür ederken görülmektedir. Öğrencilere yöneltilen soru ise Zeynep'in annesi hangi duyu organı kullanıyor şeklindedir. Verilen bu resim ve yönlendirilen soru hatalıdır. Çünkü teşekkür ederken bir duyu organımızı kullanmayız. Pazarcı Zeynep'in annesini Teşekkür etmesi işitme organı ile algılar yani duyu organını kullanan pazarcıdır. Ders kitabında verilen resimler ve yazılarda duyu organları ve mimik ve el kol hareketleri karışık bir şekilde verilmiştir. Bu durum öğrencilerin el kol hareketleri ile duyu organlarını karıştırmalarına neden olabilir. Bu sebeplerden ötürü öğrencilere öncelikle duyu organlarının tanıtılması daha faydalı olacaktır. Öğretmen kılavuz kitabında verilen etkinliklerde de duyu organları, duygular, el kol hareketleri karışık bir biçimde önerilen etkinliklerde kullanılmıştır.

S.89-90 Bu bölümün içeriği ve etkinlik kısa süreli olmasına rağmen bu derse 3 ders saati ayrılmıştır. Bazı bölümlere yeterli süre ayrılmadığı düşünüldüğünde bu bölüm daha kısa tutulabilir. Çalışma kitabında öğrencilerin öğrenme ortamlarını resmetmeleri istenmiştir. Önceki örnekleri gibi verilen alan çok küçüktür. Ayrıca öğrencilerin mevcut öğrenme ortamlarını resmetmeleri kazanımlar açısından faydalı bir etkinlik değildir. Öğrenciler bu bölümde öğrenme ortamlarını resmettirmek yerine daha etkili bir etkinliğin kullanılması daha doğru olacaktır.

S.124-125 Resim ve fotoğraf bir arada kullanılmış. Resim ve fotoğrafların tasarım açısından bir arada kullanılmaması gerekmektedir.

S.138 Bu bölümde verilen resimlerin üçüncüsünde çocuklar gece saklambaç oynarken görülmektedir. Bu yaştaki çocukların büyüklerin gözetimi olmaksızın bu saatte dışarıda olmamaları gerekmektedir.

S.146 Öğrencilerden ders kitabında verilen resmi incelemeleri istenmiştir fakat resim hem çok küçük hem de net değildir. Ayrıca kullanılmasının doğru olmamasına rağmen resim ve fotoğraf bir arada kullanılmıştır.

S.119 Çalışma kitabında ise ailelerinin özgeçmişini çok küçük bir alanda resimlerle anlatılması istenmektedir. Öğrencilerin resimlerle böyle bir çalışma yapması oldukça güçtür. Bunun yerine bir fon kartonuna fotoğraflarla yapacakları bir çalışma daha uygun olacaktır.

S.133 Çalışma kitabında verilen resimler net değildir ve küçüktür. Öğrencilerin bunları inceleyip benzerlik farklılıklarını yazmaları mümkün görülmemektedir.

S.148-149 Bu bölümde öğrencilere Türk liderleri ve önemli Türk şahsiyetlerin fotoğrafları verilerek bu konuda yorum yapmaları bu kişileri öğrenmeleri istenmiştir. Bu bölümdeki kişiler çok azdır. Türk eğitim, siyaset, bilim alanında çok önemli lider vasıflı kişiler vardır. Bu bölümde tanıtılan liderlerin sayısı artırılabilir. Küçük ve büyük fotoğraflar yan yana verilmiş bu resimlerin aynı boyutta olması gerekmektedir.

S.152-153 Resim ve fotoğraflar birlikte verilmiştir. Örneğin Atatürk'ün Selanik'teki evinin fotoğrafı varken evin temsili bir resmi kullanılmıştır. Kare ve dikdörtgen resimler yan yana verilmiştir. Bu resimler ya hepsi kare ya da hepsi dikdörtgen biçimde verilmeli ya da gruplandırılmalıdır.

S.168 Bu bölümde verilen resimlerde bir mahallenin temiz ve kirli hali verilmiş öğrencilerin bu resimleri inceleyerek nasıl bir çevre de yaşamak istedikleri ya da kirli bir çevrenin ne gibi zararları olabileceği konusunda fikir yürütmeleri istenmiştir. Bu bölümde çocukların en çok zaman geçirdikleri okulları, sınıfları ve evleri ile ilgili bir bölüm yoktur. Öncelikle öğrencilerin evlerini, sınıflarını ve okullarını temiz tutmayı öğrenmeleri gerekmektedir. Bu sebeple bu yaşam alanlarını içeren resimlerinde konu içinde yer alması konunun özümsemesi açısından faydalı olabilir.

3. Dil ve Anlatım Özellikleri

S.17 "Atatürk'ün başarıları onun hangi kişilik özellikleriyle ilgili olabilir? Örneklerle açıklayınız Sizde bu kişilik özelliklerine sahip olduğunuzu söyleyebilir misiniz? Neden? "

Bu ifade dilbilgisi açısından hatalıdır. 'Neden? ' yerine bunun nedenini açıklayınız ifadesi daha doğru olacaktır.

S.19 Dişlerimi nasıl fırçalamam daha doğru olur? Yerine Dişlerimi hangi şekilde fırçalamam daha doğru olur ifadesi kullanılmalıdır.

S.24 Okulunuzda okul temsilciliğine adaylar nasıl belirleniyor? Bu cümlede fiilimsi eksikliği vardır , 'okul temsilciliğine katılmak isteyen adaylar" ya da ' okul temsilciliğine aday olanlar ' şeklinde düzeltilmelidir.

S.51 Arkadaşlarınızla daha güzel ilişkiler kurabilmek için neler yapmak gerekir? Cümlesinde Özne yüklem uyumsuzluğu vardır. Bunun yerine 'Neler yapmanız gerekir ?' şeklinde olmalıdır.

S.53 Neşe'nin arkadaşlarıyla konuşurken nasıl davranması gerekir? Cümlesinde Anlatım bozukluğu vardır. Bunun yerine 'Neşe arkadaşlarıyla...' şeklinde olmalıdır.

S.62 Milli bayramlar toplumumuzdaki birliği ve beraberliği neden güçlendirir. Anlatım bozukluğu vardır. Milli bayramlar toplumumuzdaki birliği ve beraberliği nasıl güçlendirir olmalıdır.

s.97 Aile içinde yardımlaşma ve dayanışma, aile bireylerinin birbirini sevmesi ve saygı duyması ile ilgili midir? Bu cümle aile bireylerinin birbirini sevmesi birbirine saygı duyması... Şeklinde olmalıdır.

S.100 Çevrenizdeki kişiler hangi duygu organlarını kullanarak birbirleriyle iletişim kuruyor.

Virgül eksikliği vardır. "Çevrenizdeki kişiler, hangi duyu organlarını kullanarak... " şeklinde yazılmalıdır.

S.104 Bu akşam kutlama yapacağız. Gürültümüz için şimdiden özür diliyorum. Yerine Yapacağımız gürültü için şimdiden özür diliyorum, şeklinde yazılmalıdır.

S.105 Ailenizle hangi durumlarda yardımlaşma ve dayanışma içinde bulunuyorsunuz? Yardımlaşma ve dayanışma aynı anlama gelmektedir. Anlatım bozukluğu vardır.

S.106 Proje ödevini evde unutan Ece, 2E sınıfında okuyan Utku'dan ödevini istedi. Cümlede anlam belirsizliği vardır, kendi ödevini mi Utku'nun ödevini mi unuttuğu belli değildir.

S.107 Utku kimseyi kırmak istemiyordu. Ancak çevresindekilerin kabul edilemez önerileri karşısında " Hayır!" , "Kabul edemem. " diyerek reddetme durumunda kaldı. Gereksiz kelime kullanımı vardı. Önerileri karşısında kısmında karşında kelimesi gereksizdir, önerilerini denmesi yeterli olacaktır.

S.111 Ali bu hafta sonu ailelerimiz oy kullanmaya gidecek. Virgül eksikliği vardır. Ali'den sonra virgül gelmelidir.

S.118 Evinizde ki kaynakların bilinçli tüketilmesi gerektiğini açıklayan bir neden söyleyiniz? Anlatım bozukluğu vardır. Evinizdeki kaynakların neden Bilinçli tüketilmesi gerektiğini açıklayan bir sebep söyleyiniz.. Şeklinde olmalıdır.

S.139 Bu olayların karşısında duygularınızın nasıl değiştiğini ve bu değişimin nedenlerini içeren bir öykü yazınız. Gereksiz ek kullanımı vardır. Bu olayların yerine bu olaylar yazılmalıdır.

S.140 Aile büyüklerinizden birine çocukken hangi oyunları oynadıklarını sorunuz. Özne yüklem uyumsuzluğu vardır. Oynadığını sorunuz şeklinde yazılmalıdır.

S.147 Dede, nine gibi yaşlı aile büyüklerinizin eskiden hangi mesleklerde çalıştıklarını öğreniniz. Anlatım bozukluğu vardır. Meslekte çalışmak ifadesi yanlıştır bunun yerine mesleği yapmak veya işte çalışmak kullanılmalıdır.

S.148 Eskiden kadınlar kara çarşaf giyiniyordu. Giyiniyordu yerine, giyiyorlardı kullanılmalıdır.

Sonuç

Kitaplar eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Her ne kadar teknoloji gelişse de ders kitaplarının öğretimdeki yeri hala önemini korumaktadır. Öğretimin kalitesini yükseltmek için ders kitapları ile ilgili araştırmaların devam etmesi ve bir ders kitabından beklenenlerin ortaya çıkarılması önemlidir (Kızılçaoğlu,2003). ABD’de Shannon’un yapmış olduğu bir araştırmada öğrencilerin zamanlarının yaklaşık olarak %80’ini ders kitapları ve ders kitaplarıyla ilgili etkinliklerde harcamış oldukları sonucuna ulaşması kitapların önemini açığa çıkarmaktadır (Tertemiz vd,2001).Bu nedenle ders kitapları hazırlanırken bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin kitaplara yansıtılması, baskı kalitesi ve görsel malzemenin sunulmasındaki hizmetlerden azami düzeyde faydalanılması yerinde olacaktır. Bu nedenle şunların da yapılması önerilmektedir.

Kitaplar hazırlandıktan sonra en az iki ayrı ekip kurularak teknik ve dilsel açıdan gözden geçirilmeli ve hata payı sıfıra indirilmelidir.

Kitapların bilgi içeriği müfredat programına uygun hale getirildikten sonra öğretimi etkin kılacaktır. Bu nedenle müfredat programlarının iyi planlanması, gerçekçi ve uygulanabilir olması gerekmektedir.

Kitapların içeriğinin doldurulması öğrencileri yönlendirmede daha doğru sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır. Ancak bunu yaparken kitapları bilgi yığını haline getirecek uygulamalardan kaçınılması unutulmamalıdır.

Öğrenci çalışma kitaplarının amaca daha doğru hizmet edebilmesi için uygulamada resim ve yazılara yeterince yer verilerek öğrencinin kitap üzerindeki çalışmaları daha etkin olarak yapması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- EROL,B.,KIROĞLU,K.(2012). “Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Yönünden Değerlendirilmesi”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S,32. Ss,155-176.
- KARADAĞ,Ö.,KURUDAYIOĞLU, M.(2010).”2005 Türkçe Programına Göre Hazırlanmış İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Kelime Hazinesi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.27,(423-436).
- KIZILÇAOĞLU, A. (2003). “Orta Öğretim Coğrafya Ders Kitapları Değerlendirme Ölçütleri”. *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı:8, s.95.
- KÖSEOĞLU, F., ATASOY, B., KAVAK, N., AKKUŞ, H., BUDAK, E., TÜMAY,H.,KADAYIFCI, H., TAŞDELEN, U. (2003). Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı İçin Bir Fen Ders Kitabı Nasıl Olmalı?, Ankara: Asil Yayıncılık.
- MEB. (2007). Millî Eğitim Bakanlığı, Ders Kitapları İle Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge. *Tebliğler Dergisi* (Haziran 2007/2597).Ankara.
- MEB. (2011)Millî Eğitim Bakanlığı, Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliği. *Resmi Gazete,(Ek Değişiklikler)*. 24.02.2011/27856,.
- MEB.(2005). Millî Eğitim Bakanlığı, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-3).Ankara.
- OCAK,G., YURTSEVEN,R. (2009). “Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi”. *Balkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 12 (22). Ss,94-109.
- SAĞLAM ,F.,GÜR,T COŞKUN, İ.(2013). “İlkokul 2, 3 ve 4. Sınıf Türkçe Ders Kitapları Bütüncesinin Kelime Hazinesini Geliştirme Eğitimi Açısından İncelenmesi”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8. p.1561- 1570.
- ŞAHİN, A. (2008). “İlköğretim Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 133-146.
- TERTEMİZ, N., ERCAN, L. VE KAYABAŞI, Y. (2011) Ders Kitabı ve Eğitimdeki Önemi, Küçükahmet, L.(Ed.) Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TTKB. (2011). Millî Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1,2,3,sınıflar). Ankara.
- YANPAR, T. Ş. (1998). İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 9-11 Eylül,1998.Konya.